GODZIENNA

Ner 204. ROK 1833. PONIEDZ: 5 SIERPNIA

Pismo to wychodzi codzień oprócz świąt uroczystych, o god. 10 przed. południem w drukarni ST. GIESZKOWSKIEGO.

PRENUMERATA.
Kwartalna.......złp. 12
Miesięczna...... „ 5

Jutro Przemienienie Pań.

Gazeta Krakowska

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE
Barometr dla łepszego porównania zredukowany na O° Reaumiura.

Dzien godzina	Barometr na O0 Ω,	Therm:	Higrometr	Wiatr	Stan Atmosf.	UWAGI.
7	27 2, 646	+ 10,5	+ 5.6	Zachodni średni	Pochmurno	Deszcz.
4. 12	„ 2, 696	12,4	3,2	„ moony	„	
3	„ 3, 404	8,4	4,5	„ „	„	Deszcz, grzmot.
9	„ 4, 308	+ 7.8	+ 3,8	„ „	„	Deszcz.

Częśé Nieurzędowa.

WIADOMOŚCI Z DAWNIEYSZYCH POCZT.

ANGLIA

Londyn 16 *Lipca.*

Część zdobyczy przez zabranie eskadry Don Miguela, przypadająca na vice-admirała da Ponza, wynosić będzie przeszło 5000 funt. szterlingów.

Według gazety *Courier*, miało się za sprawą Dony Maryi 6000 woyska oświadczyć, przez co siły hrabiego Villaflor składają się teraz z 8000 ludzi. (?)

Okręt *Birmingham* zawinął dnia 10 przy Oporto z depeszami dla Don Pedra i był w związku z okrętem przewozowym przed barjerą, którego dowódzca przyszedł na pokład okrętu parowego i doniósł, że w sobotę miguéliści przypuścili attak do Porto, który przez konstytucyonistów z stratą nieprzyjaciela odpartym został.

Jedna z londyńskich gazet donosi, że podług ostatnich wiadomości, vice admirał de Ponza już rzeczywiście blokował Lizbonę. (?)

W bitwie morskiey mieli konstytucyoniści 182 dział i 1800 ludzi; Migueliści 308 dział i 2500 ludzi. Prawie całe woysko i 278 dział zabrali Pedroiści.

Londyn 19 *Lipca.* Onegdy odbyła się w urzędzie zagranicznym konferencya względem belgijsko hollenderskiey sprawy między xiążętami Esterhazy, Talleyrand, Lieven, baronami Bülow i Wessenberg i lordem Palmerstonem; baron Verstolk i P. Dedel byli obecni.

Podług listów z Madrytu z d. 8 t. m. wszystkie pólki, które były przy złożeniu przysięgi, wyruszyły ku granicy portugalskiey, ponieważ Don Carlos jeszcze w Portugalii zostaje, a nie wyjechał do Rzymu, jak francuzkie gazety donosiły.

Z Portsmouth i Plymouth odpłynęły okręty do Portugalii dla wzmocnienia tameczney naszey stacyi.

Pewien Don Manuel de Maitini, rodem Hiszpan i podpułkownik inżynierów, który ożenił się z pewną portugalką w Thomar i tam na swych dobrach przemieszkiwał, uzbroił w dniu 23 czerwca swych poddanych poszedł dk miasta, uwolnił uwięzionych, zabrał wszelką broń, spalił telegrafy i zgromadziwszy 300 ludzi dnia 2. z. m. poniżey Abrantes przeszedł rzekę Tag. Dnia 28 w

Almenim, a 30 w Mugem stanął, gdzie 2 kompanie rojalistów z Cintra dawałymu odpór, Don Manoel zadał im taką klęskę, że trylko 3 przez rzekę umknęło. Ten oddział guerilasów królowey Maryi, odwiedził posiadłość xięcia Cadaval, zkąd wziął 80 koni. Don Manuel ma teraz 1300 jazdy. (*Znamy się na takich wiadomościach.*)

Według gazety *Globe* będzie parlament, z powodu wielu spraw zostających jeszcze do załatwienia, aż do września zgromadzony.

Zakład miguelistowski w Plymouth rozpuszczony został, na otrzymaną wiadomość, o zwycięztwie konstytucyonistów. Rząd nasz wysłał znowu dwa okręty wojenne do Tagu, na obronę angielskich poddanych w Lizbonie; spodziewamy się jednak iż tam nie będą już potrzebne.

FRANCYA

Paryż 17 Lipca.

W nastąpić mającey nieobecności króla, nie opuści xiąże Orleanu stolicy, a dopiero po powrocie króla uda się do obozu pod Compiegne.

Dzisieyszy *Monitor* zawiera następujący rapport kapitana okrętu *Acteon*; »Dnia 26 czerwca z południa wypłynął okręt *Acteon* z Tulonu o godzinie 11 wieczór, kapitan otworzył swoje depesze na wysokości przylądka *Sepet*, w którey wyczytał rozkaz udania się spiesznie do Palermo, gdzie stanął 4 lipca o godzinie 8 z rana. — Fregata *Agathe* jeszcze tam nie przybyła.— Okręt *Acteon* salutował 21 wystrzałami z dział, nawzajem go tyleż razy salutowano. Hrabia Lucchesi Palli przybył tam już przed trzema dniami.— Dnia 5 lipca o godzinie 4 z rana, pokazała się na wysokości morza przed Palermo fregata *Agathe.*— Okręt *Acteon* stał w porcie z rozpuszczonemi żaglami. Około 2 godziny przybył hr. Luchesi Palli bez orszaku na pokład fregaty i niezwłocznie wprowadzono go do xiężney Berry. Wylądowanie xiężney Berry nastąpiło dopiero o godzinie w pół do 5 z południa.— O godzinie 5 otrzymał jenerał Bugeaud od xięcia Campo Franco, zarządzającego ministra w Sycylii, oyca hrabiego Luccesi, zaświadczające pismo, że xiężna Berry z swą córką w dobrem zdrowiu przybywa do Palermo. Tey samey godziny przyszedł jenerał Bugeaud na pokład okrętu *Acteon*, a natychmiast odpłynął okręt, aby jak nayprędzey powrócić do Tulonu.»— Pismo xięcia Campo Franco umieścimy późniey.

Dla uświetnienia uczty, która w głównym ratuszu d. 28 lipca dana bydź ma, zamówiono 8 z naypierwszych tanecznic tuteyszego teatru opery.

Pismo prowincyonalne *Patriota Saony* i *Ligiery*, zawiera znowu protestacyę przeciwko zbudowaniu cytadell w około Paryża, i adress republikanów tego departamentu do Paryżan.

Z Brestu donoszą z dnia 11, że admirał Sartoriusz, którego kwarantanna już się ukończyła, z pośpiechem zaymował się uzbrojeniem zabranego okrętu *St. Joao Magnanimo* dla flotty konstytucyjney.

Powszechnie utrzymują, że wstąpienie Bourmonta do służby Don Miguela spowoduje nasz rząd do stanowczego wdania się w sprawie królowey D. Maryi.

Wielka tablica marmurowa na podnożu, przeznaczonym na placu rewolucyjnym dla posągu Ludwika XVI, została onegdy zdjętą. Na tém mieyscu ustawiony będzie obelisk z Luxor.

Wielkie działo zdobyte w Algierze, nazwane *Konsularne*, ponieważ z tegoż w 1817 roku, na rozkaz deja, zwłoki angielskiego konsula za angielską eskadrą wystrzelono przywiezione do Brestu.

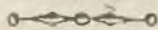
WŁOCHY.

Rzym 18 Lipca.

Gazeta *Diario di Roma*, donosi według przywatnego listu z Syrakuzy z dnia 25 czerwca: Przybyły okręt z Goletta, przywiózł wiadomość, iż w Tunis wybuchło powstanie, w czasie którego Bey przez jednego z podrzędnych usunięty, według innych zamordowany bydź ma.

Z Ankony umieściły gazety francuzkie list z dnia 5 lipca: »Wczoray wieczór powrócił tu z Rzymu jenerał Cubiers z swoją rodziną. Niektóre osoby zapewniają, iż po odbytym przeglądzie nad 1500 ludzi 66 pułku, powróci do Francyi, mieysce jego zastąpi jenerał dywizyi, któremu dowództwo poruczone będzie nad dwoma pułkami. Jeneralowa miała zaszczyt w Rzymie przedstawioną bydź Jego Świątobliwości na przechadzca

ninieyszém, że znowu 6 przyjemnych młodych ogrodach papiezkich; papież przyjął ją bardzo uprzeymie i obdarzył bukietem z wybornych kwiatów.

 (G. P. S.)

Rozmaitości.

PROGRAM NAUK UNIWERSYTECKICH WE FRANCYI.

Ciąg dalszy.

Pozostaje nam mówić o tych, których rodzice mało są zamożni, lecz którzy, przez wielką troskliwość, nie oszczędzali żadney ofiary dla dania swym synom klassyczney instrukcyi, w fałszywém przekonaniu, że ta może im stać za majątek.

Byłaby to prawda, gdyby instrukcya publiczna postępowała za ruchem pokoleń; gdyby celem jéy było i skutkiem wskazać każdemu mieysce, do którego slusznie zmierzać może.

Lecz tak się nie dzieje.

J to też właśnie powtarzaćby potrzeba codzień, wszelkiemi sposobami i pod wszelkiemi postaciami licznym rodzinom, które zgromadziwszy w pocie czoła kilkanaście tysięcy złotych, poświęcają je na instrukcyą syna, nie oszczędzając nawet nic na utrzymanie go gdy wyjdzie ze szkoły, a ten potém stałego sposobu do życia osiągnąć nie może.

Kray prędko zostanie uwolniony od massy ludzi, odwróconych od prac ręcznych przez odebraną instrukcyę, obłąkanych przez fałszywą godność, nie znaydujących nigdzie dla siebie mieysca, a nie mogących żyć bez pracy i bez urzędu, gdy każdy będzie mógł nadać sobie rodzay i miarę instrukcyi, gdy każdy będzie miał sposobność obrania sobie rodzaju i stopnia instrukcyi którąby umiał pogodzić z osobistą skłonnością i majątkiem; gdy wiadomości ludzkie zostaną porządnie rozklassyfikowane i podzielone względnie ich użyteczności i w obliczonym stosunku nierównych potrzeb ogółu mieszkańców.

Instrukcya przechodząca zakreślone granice dla instrukcyi *początkowey* czyli *elementarney*, powinnaby się uważać w znaczeniu: *Połączenie wiadomości teoretycznych i praktycznych, potrzebnych do praktyki obranego zawodu.*

Z tego to stanowiska i mając przed oczyma obecny stan towarzyski, uważaliśmy rzeczy i zadawaliśmy sobie pytania: jakby należało postąpić, co czynić, iżby można było zasilić ludzkość mężami dzielnie cnotliwymi i gruntownie oświeconymi; rodzinom dostarczyć światłych, przykładnych, i zapewnić tymże dobry byt, przewodników; czynney w końcu społeczności pożytecznych członków, powiększyć mogących przez swoję pracę massę wiadomości i bogactw.

Wiadomościami pierwszey potrzeby są fakta wszystkich stanów i godności, tudzież ich stosunki do potrzeb wzrastającego pokolenia.

Przy takim to kierunku nauk, podług następujących wypadałoby postępować prawideł:

Używać jak naymniey czasu i uczyć tego tylko co jest bezpośrednio użyteczne.

Godzić życie w szkole z życiem na świecie. Uczynić pierwsze wstępem do drugiego.

Uczynić dziecie głównym działaczem jego towarzyskiego przeznaczenia: włożyć nań ile można nayweześniey, obowiązki które ma pełnić, iżby samo sobie, zarabiało na życie w wieku, w którym dziś, nayczęściey, jest tylko ciężarem domu oycowskiego.

Oycowie i matki zamyślający o wyborze professyi dla syna, powinni mieć za przewodniczkę i zasadę tego wyboru, znajomość potrzeb mieysca gdzie ich dziecie powołanem będzie do pełnienia powinności wskazanego sobie stanu, jak niemniey wzgląd na zmienność losu, tudzież wziętość którey professye doświadczać mogą w różnych okolicznościach.

Zacząwszy od roku 1789, tłumami rzuciły się pokolenia do *prawa*, *administracyi* i *sztuki lekarskiey*, jako do professyi a nie przedmiotów nauki. Czas jest wstrzymać ten potok, który tyle nadziei niedługo pochłonie; gdzie się zmarnuje tyle młodych talentów. Professye te są dziś zapełnione i bardzo niedostępne; nauki których one wymagają, wiele kosztują pieniędzy, które gdyby użyte zostały jako kapitał zyskowney professyi, więceyby przyniosły korzyści w krótszym czasie.

W administracyi, do naymnieyszego urzędu jest mnóstwo konkurrentów, przed którymi docisnąć się nie można. Zasługa i wartość zwykle ustąpić tam muszą faworom. Potrzeba koniecznie aby młode pokolenie wyleczyło się z manii posad.

(Dalszy ciąg nastąpi.)

W gazecie Kalkuckiey, było następujące doniesienie: *Losowanie Kobiet.* »Donosiemy

o piękney kollekcyi Dam które świeżo z Europy przybyły, wszystkie kwitnące jak róże i niepospolitemi wdziękami obdarzone, dziś w galeryi Bretańskiey mogą bydź na loteryi wygrane, jeden los kosztuje 12 rupiów (8 talarów) a naypierwszy wyciągnięty z koła wygrywa naypięknieyszą, i tak daley.» To doniesienie zprawiło niezmierną ciekawość w mieście, ponieważ mniemano że to są kobiety które jak zwykle dła spekulacyi małżeńskiey z Europy przybyły. Tymczasem pokazało się że kupiec galeteryiny tak żartobliwie doniesienie wydał, mając *Modne Maryonetki* i chcąc je przez loteryą wypuścić.—

Z departamentów francuzkich trudniących się uprawieniem Win, dochodzą nayprzyjemnieysze doniesienia, zbiór wina ma być tego roku tak obfity, że właściciele winnic turbują się już zkąd tyle beczek wziąść, ile będzie potzeba.

Rossyni skomponował teraz muzykę do mszy która 30 czerwca w zamku Petit Bourg o 4 mile od Paryża i tamże przez naypierwsze talenta paryskie była exekwowaną. Kompozytor dyrygował przy fortepianie i śpiewał sam *Gloria in exelsis*.

Czytamy w piśmie angielskiem *Irish Penny Magasine*, że otwierając port Rye, w hrabstwie Sussex, robotnicy znaleźli o 20 stóp blisko pod ziemią, szkielet olbrzyma, w postaci człowieka wdzierającego się na drzewo. Dziennikarz angielski śmiesznie utrzymuje, że to jakiś przedpotopianin ratujący się w czasie potopu.

Pewna dama nazwiskiem Leneoni w Certaldo, kupiła dom, w którym niegdyś mieszkał Bokaciusz; kazała go starannie wyrestaurować, a w samym pokoju tego pisarza zawieszono jego portret w naturalney wielkości. W przyległym gabinecie jest biblioteka rozpustna, złożona z wszystkich wydań tego pisarza. Pewna staruszka która mieszkała w tym pokoju, znalazła przypadkiem otwór w murze, a w nim złożone rękopisma, które zaraz wrzuciła w ogień! — W istocie niewiadomo co się stało z 14 rękopismami, na wełinie, które znaleziono kilka lat temu, przy otwarciu grobu *Bokaciusza* w kościele w Cerdaldo. —

Przed kilku dniami St. Symonista poważnie szedł jedną z głównych ulic Paryża, zastępuje mu jakaś kobieta i rzecze: »wy podług waszey sekta szukacie *Wolney niewiasty*, o toż ja taką jestem.» Symonista zmierzył ją oczyma, nic nie odpowiedział, i znowu poważnie kończył swą drogę, trzymają nos do góry.

W Patschkau, w bliskości Nissy, zjawiła się 28 czerwca trąba powietrzna, która w przeciągu 3ch minut, zniszczyła część górnego przedmieścia; przedmieście to i cała okolica przez którą burza przeszła, ztawia widok kraju skołatanego trzęsieniem ziemi. Na 2 przedtem godziny tak sama chmura była w Resenberg w Szląsku, gdzie wielkie szkody sprawiła. Ziarna gradu, który który tam z niey wypadł, dochodziły wagi od 10 do 12 łutów.

Przy oblężeniu cytadelli Antwerpskiey było doniesionėm, że mieszkaniec tameczney okolicy Jan Lewen porwał bombę upadłą przed otwartym magazynem prochu i odrzucił ją daleko, przezco ochronił prawie całą cytadellę; dostał się on wraz z żołnierzami hollenderskiemi w niewolę, a gdy teraz wrócił z Francyi, król hollenderski ozdobił go orderem Lwa. —

W Awinionie niedawno umarła przekupka, przez lat 40 przedająca owoce. Była to sierota znaieziona w szpitalu podrzutków, nie miała przeto krewnych; nieszła za mąż i do zgonu została panną; testamentem cały swóy majątek to jest: 8,000 franków przeznaczyła na posąg 8 ubogich panienek.

W Edynburgu w zeszłym miesiącu znaleziono w ogrodzie Jaszczurkę jakiey dotąd nie znano w historyi naturalney; zdaje się bydź okrytą srebrem polerowanem, jest długa 5 ćwierci łokcia i ma ogon w końcu rozdwojony.

Nowy król Grecki w doroczną uroczystość swych urodzin, ustanowił order nazywający się *Zbawiciela*.

Hrabia Ankwicz prymas Galicyi a teraz Xiążę Prymas królestwa Czeskiego, w tych dniach wyjechał z Lwowa do Pragi.

P. Eklon, znany naturalista, przybył ostatniemi czasy w 60 dni z przylądka dobrey nadziei do Hamburga z bogatym zbiorem roślin, zawierającym de 6000 gatunków, które zebrał w ciągu lat 4ch w różnych mieyscach osady przylądka, w Kafreryi i krajach pogranicznych. Nadto P. Eklon przywiózł zbiory zoologiczne; w tey liczbie 200 skór zwierząt mieszkających w krainach położonych za granicami osady, 150 gatunków ryb, 40 płazów i 2500 owadów, z których wiele jest dotąd nieznanych. Posiadą też kilką exemplarzy ciekawych minerałów, skamieniałości, nasion rzadkich roślin afrykańskich i t. d. *(Z. H.)*
